

Stanovení průměrného výdělku

Průměrný výdělek a způsob jeho zjišťování je právní kategorií, jejíž obsah je určován právním předpisem. Otázka správné výše průměrného výdělku je otázkou právní, a její vyřešení nelze přesouvat na znalce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 1561/2008, ze dne 20.5.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobců a) M. K., b) N. H., a c) J. K., všech zastoupených advokátem, proti žalovanému D., s. p., o odškodnění nemoci z povolání, vedené u Okresního soudu ve Žďáře nad Sázavou pod sp. zn. 8 C 156/94, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 4. prosince 2007 č.j. 15 Co 157/2006-211, tak, že rozsudek krajského soudu a rozsudek Okresního soudu ve Žďáře nad Sázavou ze dne 26. ledna 2006 č.j. 8 C 156/94-187 se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu ve Žďáře nad Sázavou k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobci se domáhali (žalobou původně podanou jejich právním předchůdcem J. K. a posléze změněnou se souhlasem soudu prvního stupně), aby jim žalovaný zaplatil každému 367.000,- Kč s úroky z prodlení. Žalobu zdůvodnili tím, že J. K., [manžel žalobkyně a) a otec žalobců b) a c)], pracoval u právního předchůdce žalovaného jako horník se stálým pracovištěm pod zemí do 2.9.1975, kdy jeho pracovní poměr skončil z důvodu dovršení nejvyšší přípustné expozice. Dne 18.3.1991 mu byla zjištěna nemoc z povolání - rakovina plic z radioaktivních látek, a dne 31.8.1991 skončil pracovní poměr u T. j. N. M. na M. ze zdravotních důvodů. Dne 30.7.2001 zemřel, a žalobci (kteří jako dědicové J. K. převzali práva a povinnosti, o které v zahájeném řízení šlo) se jako jeho procesní nástupci domáhali, aby jim žalovaný zaplatil na náhradě za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1.5.1992 do 30.7.2001 rovným dílem každému částku 367.000,- Kč.

Okresní soud ve Žďáře nad Sázavou rozsudkem ze dne 25.6.1997 č.j. 8 C 156/94-28 žalobu J. K. zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ve věci samé dospěl k závěru, že náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti žalobci nepřísluší, neboť J. K. a právní předchůdce žalovaného uzavřeli dne 29.8.1975 dohodu o rozvázání pracovního poměru ke dni 2.9.1975 z důvodu dovršení nejvyšší přípustné expozice. Soud prvního stupně proto dovodil, že návrh je nedůvodný, „když ztráta na výdělku navrhovatele není v příčinné souvislosti s nemocí z povolání“.

K odvolání žalobce Krajský soud v Brně usnesením ze dne 30.11.1999 č.j. 37 Co 539/97-37 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Zdůraznil, že J. K. se domáhal náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti od 1.9.1991 nadále, která mu měla vzniknout ukončením jeho pracovního poměru u T. j. N. M. na M. v důsledku onemocnění nemocí z povolání. Proto bylo v tomto řízení nezbytné řešit otázku, zda žalobce v době, kdy došlo k ukončení jeho pracovního poměru u T. j. N. M. M., trpěl nemocí z povolání vzniklou za podmínek, v nichž pracoval naposledy u právního předchůdce žalovaného, zda v důsledku ukončení jeho pracovního poměru u T. j. N. M. M. došlo k poklesu jeho výdělku a zda je zde dána příčinná souvislost mezi nemocí z povolání a tímto poklesem výdělku. „Je tedy zřejmé, že pro rozhodnutí o žalobě nemůže být významná skutečnost, na základě jakých skutečností došlo k ukončení pracovního poměru v roce

1975“.

Okresní soud ve Žďáře nad Sázavou usnesením ze dne 3.9.2003 č.j. 8 C 156/94-83 rozhodl, že namísto zamřelého žalobce J. K., bude na základě usnesení Okresního soudu ve Žďáře nad Sázavou ze dne 29.1.2002 č.j. D 839/2001-27 v řízení pokračováno se žalobci.

Okresní soud ve Žďáře nad Sázavou (poté, co připustil změnu žaloby) rozsudkem ze dne 26.1.2006 č.j. 8 C 156/94-187 žalobě vyhověl, žalovanému uložil, aby zaplatil žalobcům 96.300,- Kč na náhradě nákladů řízení k rukám advokáta, a aby zaplatil České republice – Okresnímu soudu ve Žďáře nad Sázavou soudní poplatek ve výši 44.040,- Kč. Ve věci samé dospěl k závěru, že za škodu způsobenou procesnímu předchůdci žalobců odpovídá podle ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce žalovaný, neboť v řízení byla zjištěna existence nemoci z povolání, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi. Co se týče průměrného výdělku před vznikem škody způsobené nemocí z povolání, bylo třeba podle názoru soudu prvního stupně vycházet z ustanovení § 24 odst. 2 vyhlášky č. [235/1988](#) Sb.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 4.12.2007 č.j. 15 Co 157/2006-211 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobcům na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 79.020,50 Kč k rukám advokáta. Vycházejí z ustanovení § 195 zák. práce ve věci samé dovodil, že výdělkem před vznikem škody je výdělek, kterého J. K. naposledy dosahoval u svého posledního zaměstnavatele před uznáním invalidity, tedy výdělek zjištěný u T. N. M. M. „Odvolací soud však ve shodě se soudem prvního stupně má za to, že v případě, kdy došlo k ukončení pracovního poměru u právního předchůdce žalobců s právním předchůdcem žalovaného z důvodu dosažení nejvyšší přípustné expozice, je tato okolnost zcela srovnatelnou se situací, kdy ze stejného důvodu je zaměstnanec převáděn na jinou práci (§ 37 zák. práce). Odvolací soud dospívá totiž k závěru, že postavení zaměstnanců, kteří z důvodu dosažení nejvyšší přípustné expozice opustili původní místo, by mělo být srovnatelné bez ohledu na to, zda z tohoto důvodu došlo ke skončení pracovního poměru, nebo zda z tohoto důvodu došlo k převedení na jinou práci v rámci původního zaměstnavatele. Vzhledem k tomu byl podle názoru odvolacího soudu správný postup, „pokud soud prvního stupně při určení výše ztráty na výdělku aplikoval též ustanovení § 24 odst. 2 vyhlášky č. [235/1988](#) Sb. a vycházel z posledního dosahovaného výdělku u právního předchůdce žalovaného“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá, že ustanovení § 24 odst. 2 vyhlášky č. [235/1988](#) Sb. odkazující na ustanovení § 37 odst. 1 písm. a) zák. práce se vztahuje pouze na případy, kdy byl zaměstnanec před zjištěním nemoci z povolání převeden na jinou práci. S J. K. však byl pracovní poměr z důvodu dosažení nejvyšší přípustné expozice rozvázán, a proto nelze stanovovat průměrný výdělek z období před ukončením pracovního poměru u právního předchůdce žalovaného, nýbrž z výdělku u posledního zaměstnavatele, tedy T. j. N. M. na M., u něhož došlo k ukončení pracovního poměru z důvodu zjištěné nemoci z povolání. Z tohoto důvodu tak „z několika zpracovaných variant výpočtu náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti přichází do úvahy pouze ta, která je označena jako příloha č. 1A znaleckého posudku ze dne 24.10.2005“. Podle názoru dovolatele zohledňuje totiž tu skutečnost, že procesní předchůdce žalobců skončil pracovní poměr ke dni 31.8.1991, a náhrada za ztrátu na výdělku pak náleží od 1.9.1991. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně zrušil, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o.s.ř.) a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno, že J. K. pracoval u právního předchůdce žalovaného jako horník se stálým pracovištěm v podzemí do 2.9.1975, kdy pracovní poměr skončil dohodou z důvodu „trvalé nezpůsobilosti v práci v podzemí uranových dolů ze zdravotních důvodů uvedených v § 1 výnosu federálního ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 1.7.1970 č.j. FV/1-662/70-1142“ - dosažení nejvyšší přípustné expozice. Od 2.6.1976 mu byl přiznán zvláštní příspěvek horníků ve výši 1.400,- Kč měsíčně, od 12.4.1988 ve výši 1.500,- Kč měsíčně, a od 1.1.1989 ve výši 1.900,- Kč měsíčně až do 14.11.1989, kdy došlo k zastavení jeho výplaty z důvodu přiznání invalidního důchodu. Dne 18.3.1991 byla zjištěna nemoc z povolání - rakovina plic z radioaktivních látek, od 18.3.1991 mu byl přiznán invalidní důchod „úrazový“, a ke dni 31.8.1991 ukončil pracovní poměr u T. j. N. M. na M.. Dne 30.7.2001 J. K. zemřel.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat - vzhledem k tomu, že žalovaný namítá nesprávné zjištění průměrného výdělku rozhodného pro výši nároku na náhradu za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti, který měl J. K. vzniknout od 1.9.1991 - podle zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 29.5.1992, tj. přede dnem, kdy nabyl účinnosti zákon č. [231/1992](#) Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce a zákon o zaměstnanosti (srov. § 264 odst. 5 zákona č. [262/2006](#) Sb., zákoník práce - dále jen zák. práce) a vyhlášky č. [235/1988](#) Sb., o zjišťování a používání průměrného výdělku - dále též jen „vyhlášky“.

Podle ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce za škodu způsobenou zaměstnanci nemocí z povolání odpovídá zaměstnavatel, u něhož zaměstnanec pracoval naposledy před jejím zjištěním v pracovním poměru za podmínek, z nichž vzniká nemoc z povolání, kterou byl postižen. Nemocemi z povolání jsou nemoci uvedené v právních předpisech o sociálním zabezpečení (seznam nemocí z povolání), jestliže vznikly za podmínek tam uvedených.

Škoda, která vzniká následkem nemoci z povolání, spočívá též ve ztrátě na výděleku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity). Ke ztrátě na výděleku dochází proto, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem nemoci z povolání snížena (omezena) nebo zanikla, a účelem náhrady za ztrátu na tomto výděleku je poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen pro své zdravotní postižení způsobené nemocí z povolání dosahovat takový výdělek, jaký měl před poškozením. Škoda spočívající ve ztrátě na výděleku je majetkovou újmu, která se stanoví ve výši rozdílu mezi průměrným výdělelem zaměstnance před vznikem škody (podle právní úpravy účinné do 31. 5. 1994 limitovaného způsobem uvedeným v ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce) a výdělelem po poškození, k němuž je třeba připočítat případný invalidní nebo částečný invalidní důchod poskytovaný z téhož důvodu; tímto způsobem jsou vyjádřeny snížení (omezení) nebo ztráta pracovní způsobilosti poškozeného a jeho neschopnost dosahovat pro následky nemoci z povolání stejný výdělek jako před poškozením.

Průměrný výdělek a způsob jeho zjišťování je právní kategorií, jejíž obsah je určován právním předpisem. Otázka správné výše průměrného výdělku je tedy především otázkou právní, a její vyřešení nelze - jak tímto způsobem nesprávně postupovaly soudy obou stupňů - přesouvat na znalce. Pro stanovení průměrného výdělku - jak vyplývá z ustanovení § 2 vyhlášky č. [235/1988](#) Sb., o zjišťování a používání průměrného výdělku - mají význam tři základní skutečnosti - rozhodné období, hrubý výdělek dosažený v rozhodném období a odpracovaná doba v rozhodném období. Hrubým výdělelem dosaženým v rozhodném období je - není-li stanoveno jinak - hrubý výdělek zúčtovaný zaměstnanci k výplatě v předchozím kalendářním roce (srov. § 3 a § 4 vyhlášky). Z uvedeného je zřejmé, že základem pro výpočet průměrného výdělku je v posuzované věci výdělek, jehož J. K. dosáhl (při pobírání „stavovského“ invalidního důchodu) v rozhodném období roku 1990.

S názorem, že na základě ustanovení § 24 odst. 2 vyhlášky č. [235/1988](#) Sb., o zjišťování a používání průměrného výdělku (dále jen vyhlášky), lze vycházet rovněž „z posledního dosažovaného výdělku u právního předchůdce žalovaného, tedy na místě, které právní předchůdce žalobců opustil z důvodu

dosažení nejvyšší přípustné expozice“, dovolací soud nesouhlasí.

Základem pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti podle ustanovení § 195 zák. práce je průměrný výdělek před vznikem škody. Průměrný výdělek před vznikem škody je rovněž východiskem pro zjišťování průměrného výdělků v případě újmy na výdělků způsobené nemocí z povolání podle ustanovení § 24 odst. 1 vyhlášky. Stanoví-li se zde, že při zjišťování průměrného výdělků před vznikem škody způsobené nemocí z povolání se postupuje podle § 17 až 23, jedná se o zcela totožný postup, jako v případě škody způsobené pracovním úrazem. Uvedený jednotný postup založený na stejné zásadě je prolamován pouze ustanovením § 24 odst. 2 vyhlášky, podle něhož u zaměstnance, který byl pro ohrožení nemocí z povolání nebo pro dosažení nejvyšší přípustné expozice převeden na jinou práci a u něhož byla nemoc z povolání zjištěna teprve po tomto převedení, se vychází při výpočtu náhrady za ztráty na výdělků, pokud je to pro zaměstnance výhodnější, z průměrného výdělků zjištěného naposled přede dnem převedení na jinou práci. Vzhledem k tomu, že uvedené ustanovení má povahu legis specialis a tvoří – jak uvedeno výše – výjimku v jinak jednotné obecné právní úpravě zjišťování škody při pracovních úrazech a nemocech z povolání, je na místě závěr, že toto ustanovení je třeba vykládat doslovně, a že extenzivní výklad zahrnující i jiné než v tomto ustanovení uvedené skutkové podstaty je nepřipadný.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný a že je postižen vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; Nejvyšší soud České republiky jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírká zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělků \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)
- [Dokazování](#)
- [Bolestné](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)